

MATERIAŁY POMOCNICZE

Mons - Kobiety - przeszłość i teraźniejszość

Informacje ogólne

Główne zagadnienia: kobiety, reprezentacja w sferze publicznej

Grupa docelowa: młodzież w wieku od 16 lat, zespół od 3 do 25 osób.
Nie jest potrzebna żadna wcześniejsza wiedza.

Języki: angielski, francuski, niemiecki, serbski, węgierski, polski

Miasto / Kraj: Mons, Belgia

Miejsce rozpoczęcia: Plac Franklina Delano Roosevelta Dystans: 2,4 km

Długość trasy: 2,4 km

Przewidywany czas trwania

Aktywność przed wycieczką: 15-20 minut.

Wycieczka: 2 godziny.

Aktywność po wycieczce: 15 minut (główne omówienie) + dodatkowe zajęcia.

Przydatne materiały: telefon z dostępem do Internetu, słuchawki, kartka papieru, długopis, kilka pisaków lub kredek.

Poziom dostępności: Łatwy

MATERIAŁY POMOCNICZE

CELE EDUKACYJNE

Ta wycieczka bada rolę kobiet w kształtowaniu Mons, od średniowiecza do współczesności. Przemierzając miasto, uczestnicy odkrywają historie poszczególnych kobiet, które miały wpływ na religię, edukację, aktywizm i kulturę... często w sposób cichy lub pomijany. Te osobiste opowieści ujawniają, jak kobiety były reprezentowane lub marginalizowane w historii miasta, podkreślając związki między płcią, pamięcią, uznaniem i uczestnictwem.

Cele

Wiedza społeczna

- Dowiedz się, w jaki sposób kobiety były (i są) przedstawiane w historii oraz w przestrzeni publicznej Mons.

Krytyczne myślenie

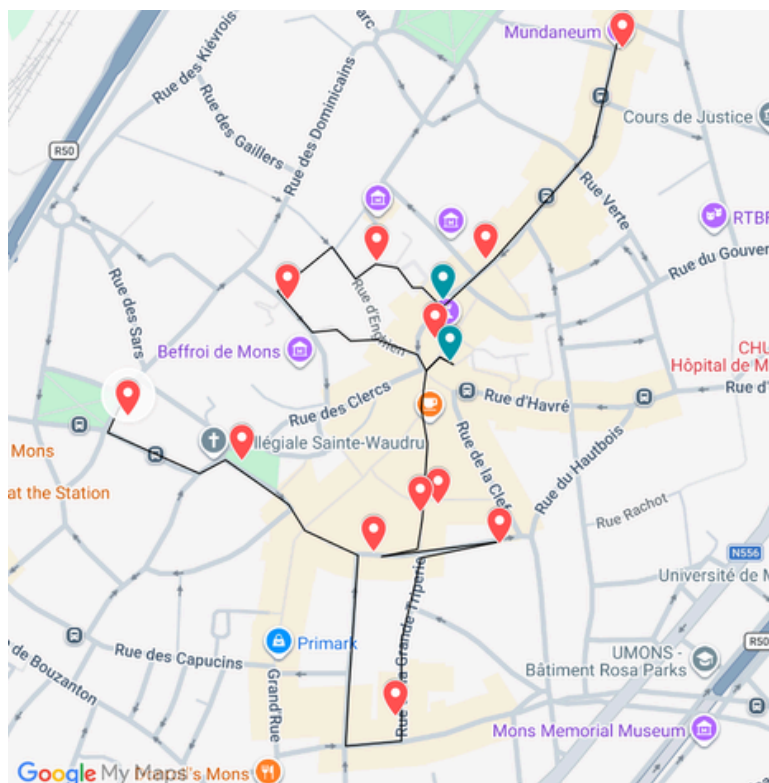
- Przeanalizuj dziedzictwo kulturowe z różnych punktów widzenia, zwracając szczególną uwagę na perspektywę kobiet, a także podkreślając różnorodność poglądów w obrębie tej grupy.
- Powiąż wydarzenia oraz postacie historyczne z aktualnymi kwestiami reprezentacji płci.
- Kwestionuj założenia i uprzedzenia związane z rolami płciowymi w przestrzeni publicznej oraz w społeczeństwie.

Udział obywatelski

- Uznanie roli obywateli w kształtowaniu przestrzeni kulturalnej i publicznej.
- Zwiększanie świadomości obywateli na temat odpowiedzialności za wspieranie inkluzywnego dziedzictwa kulturowego.
- Zidentyfikować sposoby na uczynienie dziedzictwa kulturowego oraz przestrzeni publicznej bardziej dostępnymi.
- Zachęcaj do aktywnego uczestnictwa w inicjatywach społecznych, które podkreślają wkład kobiet.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Trasa wycieczki

Przystanek	Lokalizacja	Typ aktywności	~ czas
1. Święta Waltruda, fundatorka miasta	Kościół Kolegiacki św. Walentego	Łamigłówka analogowa – oparta na wiedzy i spostrzeżeniach	4 minuty
2. Dwie istotne społeczności kobiet	Na szczycie Rampy Świętej Waltrudy	Wspaniałe do odkrywania treści i końcowego quizu cyfrowego	5 minut
3. Nowe określenie relacji między kobietami a dziedzictwem	Picardie Laïque, 44 rue de la Grande Triperie	Cyfrowe treści tekstowe i podcasty Canva. Brak zagadki.	6 minut
4. Kobiety a edukacja	Wydział Inżynierii, 9 rue de Houdain	Quiz cyfrowy (prawda/fałsz, klasyfikacja, wybór wielokrotny, uzupełnianie luk)	5 minut (7 z dyskusją)

MATERIAŁY POMOCNICZE

Przystanek	Lokalizacja	Typ aktywności	~ czas
5. Kobiące reprezentacje w sztuce ulicznej	Sztuka uliczna na Rue des Fripiers, Rue de Coupe oraz Marché aux Herbes.	Wyzwanie w obserwacji. Wyzwanie, które wymaga krytycznego myślenia. Wyzwanie twórcze. Brak elementu cyfrowego	12 minut (w zależności od liczby uczestników)
6. Sklep Artefakt	Sklep Artefacto, 38 ulica de la Coupe	Bez wyzwań, bez elementu cyfrowego	2 minuty
7. Grand Place: folklor i integracja społeczna	Wielki Rynek	Film z napisami ułatwiającymi zrozumienie treści. Wyzwanie w obserwacji.	10 minut (5' wideo, 5' zadanie)
8. Postacie historyczne oraz nazwy ulic	Ulica Marguerite Bervoets	Wspañiała aktywność: wciel się w postać Marguerite.	5 minut
9. Czarownice i uprzedzenia	Kaplica Skazanych (50°27'19.0"N 3°57'04.3"E)	Dokument dźwiękowy umożliwiający zapoznanie się z historią Marguerite Tiste.	5 minut
10. Sztuka i uznanie z Cécile Douard	ARTS ² , 4 ulica de Nimy	Wyzwanie artystyczne (z materiałami do rysowania)	5 minut
11. Instytucja przekształcająca swoje dziedzictwo	Mundaneum	Brak treści cyfrowych, brak trudności	3 minuty

Uwaga: Przewidywany czas nie uwzględnia pytań refleksyjnych zawartych w tym dokumencie.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Dostępność

Trasa wycieczki jest ogólnie łatwa i pozbawiona schodów. Ze względu na średniowieczny charakter Mons nawierzchnia ulic jest w większości wybrukowana i nie w pełni płaska, co może stanowić wyzwanie dla osób na wózkach inwalidzkich oraz osób słabowidzących. Miejscami chodniki bywają wąskie, co sporadycznie wymusza przejście skrajem jezdni. Centrum jest w większości strefą pieszą, choć w godzinach szczytu bywa zatłoczone.

Program obejmuje oglądanie obiektów z zewnątrz, bez konieczności wchodzenia do budynków, dzięki czemu trasa jest przystępna dla większości uczestników. W przypadku chęci zwiedzenia wnętrza kolegiaty, wejście dla osób z ograniczoną mobilnością znajduje się po lewej stronie (warto pamiętać, że drzwi te nie zawsze są otwarte).

Wycieczka łączy materiały pisemne, audio, wideo oraz interaktywne działania, wykorzystując zarówno treści cyfrowe, jak i tradycyjne, aby angażować różne style uczenia się.

Wszystkie elementy treści (w tym czcionki, kontrast, rozmiar tekstu oraz interaktywne komponenty) zostały zaprojektowane z myślą o dostosowaniu do potrzeb osób z określonymi zaburzeniami uczenia się.

Treści bardziej wrażliwe: feminizm (wszystkie trasy), integracja LGBTQIA+ (przystanek 6) oraz procesy czarownic (przystanek 9) to tematy omawiane podczas tej trasy. Zwróć szczególną uwagę na stworzenie bezpiecznej atmosfery do dyskusji na te zagadnienia. Szczegółowe informacje dotyczące prowadzenia dyskusji znajdują się w tym dokumencie.

Bezpieczeństwo

Ogólnie rzecz biorąc, nie ma istotnych obaw dotyczących bezpieczeństwa. Niemniej jednak wąskie chodniki w niektórych lokalizacjach mogą wymagać poruszania się po jezdni, dlatego uczestnicy powinni zachować szczególną ostrożność.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Przed wycieczką

Całkowity czas trwania: 15–20 minut

Cel: Aktywizacja wcześniejszej wiedzy na temat reprezentacji w przestrzeni publicznej, zachęcenie do refleksji nad nierówną reprezentacją oraz wprowadzenie uczestników w nastrój badawczy przed wycieczką.

Zarządzanie grupą: Funkcjonuje z każdą grupą. W przypadku dużych grup (15+): stosuj karteczki samoprzylepne. W przypadku małych grup: wystarczy przeprowadzić burzę mózgów w formie ustnej.

Przydatne materiały: Tablica do notowania odpowiedzi, długopis oraz papier (a także karteczki samoprzylepne, jeśli grupa jest liczna)

1. Rozgrzewka: „Kto przychodzi Ci do głowy?” (5 minut)

1. Zadaj uczestnikom pytanie:
„Czy potrafisz wymienić jakąś znaną osobę związaną z [nazwa miasta, w którym znajduje się twoja szkoła]?”. Daj uczestnikom możliwość swobodnego proponowania nazwisk.
2. Zanonuj wszystkie odpowiedzi na tablicy lub flipcharcie. Podziel mężczyzn i kobiety na dwie kolumny, nie wyrażając tego wprost ani słownie, ani pisemnie.
3. Zadaj inne pytania:
Skąd znasz tę osobę?
Gdzie je spotkałeś lub usłyszałeś o nich? (szkoła, nazwy ulic, pomniki, media, wiedza rodziny itp.)

Jeżeli wystąpi nierównowaga między mężczyznami a kobietami, nie komentuj tego ani nie interpretuj podczas gromadzenia pomysłów.

Jeśli uczestnikom brakuje inspiracji, możesz najpierw przedstawić ogólne sugestie (politycy, artyści, sportowcy, postacie historyczne...), a jeśli to nie przyniesie efektu, możesz zapytać: „Czy znasz pomnik, budynek lub ulicę nazwane na cześć kogoś?”

Następnie możesz ich poprosić o odpowiedź:

- Czy odnalezienie nazwisk było proste czy skomplikowane?
- Co to nam mówi o tym, jak zapamiętujemy osoby w mieście?

Nie formułuj wniosków. Intencją jest pobudzenie ciekawości.

MATERIAŁY POMOCNICZE

2. Refleksja grupowa: „Czy przestrzeń publiczna jest obojętna?” (10 minut)

Zarządzanie zespołem: Podziel uczestników na grupy liczące od 2 do 4 osób.

Pytanie główne: Zachęć ich do refleksji nad pytaniem „Czy miasto jest przestrzenią neutralną?”

Zadaj im kilka szczegółowych pytań, które będą dla nich pomocne:

- Kto wydaje się być obecny w przestrzeni publicznej?
- Jakie osiągnięcia są zazwyczaj świętowane?
- Jakie aspekty miasta odzwierciedlają zainteresowania, wartości i priorytety?
(pomniki, nazwy ulic, budynki, reklamy, oświetlenie, sztuka publiczna...)

Zarezerwuj około 5 minut na dyskusję w grupach oraz 5 minut na wymianę myśli (w zależności od liczebności grupy). Powróć także do pierwszego ćwiczenia w tej rozmowie.

Założenia poddawane w wątpliwość (bez wymieniania ich wprost):

- Miasto jest neutralnym i obiektywnym tłem.
- Przestrzeń publiczna reprezentuje interesy wszystkich w równym stopniu.
- Historia jest czymś raz na zawsze ustalonym, a nie procesem jej ciągłego tworzenia.

3. Przejście do wycieczki: Wprowadzenie do narracji (5 minut)

Jeśli chcesz, możesz już teraz przedstawić list wprowadzający do wycieczki, aby wzbudzić ciekawość i nastawić uczestników na odkrywanie. Przedstaw Victorię oraz jej odkrycie i pozwól uczestnikom przeczytać i/lub wysłuchać treści listu.

Podczas spaceru po mieście zachęć ich do obserwacji i robienia notatek dotyczących tego:

- kto pojawia się w opowieściach o mieście (nawet w odniesieniu do elementów, które nie zostały wspomniane w samej wycieczce),
- co ich zaskakuje.

MATERIAŁY POMOCNICZE

W trakcie wycieczki

Ogólne ułatwienie: W broszurze część narracyjna dotycząca każdego przystanku jest wyróżniona innym kolorem.

Na każdym przystanku dostępna jest seria pytań do przemyślenia. Możesz wybrać te, które Ci odpowiadają, i omówić je z uczestnikami na przystanku, pomiędzy dwoma przystankami w mniej formalnej atmosferze lub później, po zakończeniu wycieczki.

Przystanek 1: Kolegiata św. Waltrudy

Wskazówki

W ostatniej fazie rozgrywki możesz podzielić się wskazówką z graczami, jeśli po 2 minutach nie znaleźli słów lub jeśli jest to ważne (np. dla osób z dysleksją).

Notatki

Waltrude przyszła na świat w latach 620-625 i przeżyła około 70 lat.

Od momentu jej śmierci przypisuje się jej pięć cudów:

Ocalenie dziecka wrzuconego do kanału przez służącego (1491).

Uzdrowienie chorej kobiety, która wzięła udział w pielgrzymce do św. Waltrudy (1512)

Zakończenie epidemii dżumy w 1349 roku.

Zgaszenie pożaru na Grand-Rue (1574).

Uwolnienie czterech piwowarów oskarżonych o zbrodnię zagrożoną karą śmierci bez dowodów formalnych (XVI wiek)

Podstawową prezentację „Ducasse”, znanego również jako Doudou, można znaleźć na stronie internetowej „Fédération Wallonie-Bruxelles”.

Rozwiązanie

PROCESJA
RELIKWIE
CUD

W	P	R	O	C	E	S	J	A
G	T	E	R	U	A	H	B	N
H	S	L	Y	D	T	I	G	H
I	M	I	U	K	L	E	S	I
E	N	K	R	A	N	R	T	E
R	K	W	N	D	K	C	S	R
C	L	I	M	R	L	V	M	C
V	W	E	P	W	P	S	N	V
B	A	O	T	B	A	M	O	P

MATERIAŁY POMOCNICZE

Pytania do przemyśleń

1. Waltrude miała wpływ bez władzy, bez przemocy, bez bogactwa.
 - Jakie typy władzy są obecnie cenione?
 - Dlaczego „ciche” formy władzy często pozostają w cieniu?
2. Życie Waltrudy to w pewnym sensie opowieść, a w pewnym zmyślona narracja.
 - Czy opowieść musi być autentyczna, aby miała wartość?
 - Czy mity narodowe i lokalne są szkodliwe czy niezbędne?
3. Wiele osób śledzi Ducasse'a, nie będąc osobami religijnymi.
 - Dlaczego społeczeństwa świeckie wciąż kultywują rytuały?
 - Jakie inne rytuały praktykujemy do dziś?

Przystanek 2: Społeczność kobiet – szczyt Rampy Świętej Waltrudy

Wskazówki

Po wprowadzeniu do przystanku poproś uczestników o zeskanowanie kodu QR i daj im około 5 minut na zapoznanie się z treścią oraz rozwiązanie quizu na końcu. Możesz przydzielić jeden telefon na osobę lub utworzyć grupy dwuosobowe.

Notatki

- Kanoniczki musiały udowodnić cztery, następnie osiem, a w końcu (1769) szesnaście czwartych ćwiartek szlachectwa. Jedną z istotnych kanoników była Ludwika de Stolberg-Gedern.
- Pierwotnie kapituła zakonna św. Waltrudy została zsekularyzowana około X–XI wieku.
- Kanoniczki mogły zawrzeć małżeństwo, jednak zazwyczaj wiązało się to z opuszczeniem kapituły. W takim przypadku rezygnowały lub zrzekały się prebendy (dochodu związanego z kapitułą) i zachowywały honorowy prestiż związany z wcześniejszą pozycją. Z uwagi na swój status były bardzo pożądane.
- Niektóre były beginiki pragnęły wstąpić do zakonu i opuściły beginażę, aby założyć dwa zgromadzenia: Sióstr Ubogich oraz Sióstr Czarnych. Były one znane z działalności w szpitalach oraz z odwiedzania chorych w ich domach.

Pytania do przemyśleń

- Co dziś oznacza niezależność ekonomiczna i jak wpływa na naszą tożsamość oraz sprawczość w społeczności?
- Co decyduje o tym, które zawody uznajemy za „wartościowe” i dlaczego część z nich wciąż dzielimy na męskie i żeńskie? Obie grupy potrafiły wywrzeć wpływ w świecie zdominowanym przez mężczyzn. Jak dziś kobiety budują swoją pozycję w życiu społecznym, politycznym i zawodowym? Jakim „ukrytym zasadom” muszą się jeszcze sprzeciwiać?

MATERIAŁY POMOCNICZE

Przystanek 3: Picardie Laïque, 44 rue de la Grande Triperie

Wskazówki

Podczas spaceru poproś uczestników o wskazanie ulicy „Sœurs Noires” oraz, jeśli chcesz, o krótkie wyjaśnienie. Na przystanku uczestnicy odkrywają pierwszą stronę cyfrową na swoich telefonach. Następnie przeczytaj im na głos zdanie przejściowe i zaproś do zapoznania się z drugą stroną. Na koniec upewnij się, że sprawdzą propozycję podcastu na końcu. Jeśli grupa jest mała, a na ulicy panuje cisza (co często się zdarza), możesz włączyć podcast dla wszystkich. W przeciwnym razie uczestnicy mogą słuchać go w małych grupach lub indywidualnie, korzystając ze słuchawek.

Co więcej, ten przystanek zawiera feministyczną perspektywę dziedzictwa (tę Mélanie André). Daj uczestnikom możliwość podzielenia się swoimi poglądami na ten temat. Pozostaw przestrzeń na różne opinie i spostrzeżenia, ale ułatw rozmowę, aby uniknąć obraźliwych zachowań lub komentarzy.

Notatki

- „Les Soeurs Noires”: Beginki, które uzyskały od biskupa zezwolenie na wstąpienie do zakonu, ale zostały wydalone przez kanoniczki. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej Maison de la Mémoire w Mons.

Pytania do przemyśleń

- Czy sądzisz, że oczekiwania wobec chłopców i dziewcząt wciąż się różnią dzisiaj?
- Co myślisz o idei, aby kobiety stały się tematem „Journées du Patrimoine”? A co z „Journées du Matrimoine”? Dobry czy zły pomysł?
- Czy sądzisz, że słowa mają rzeczywiste znaczenie? Czy zmiana jednego słowa może wpłynąć na nasze postrzeganie historii?

Przystanek 4: Wydział Politechniczny, 9 ulica de Houdain

Wskazówki

Ten przystanek koncentruje się na quizie czasowym, który składa się z 4 pytań oraz podsumowania. Celem jest pogłębienie zrozumienia ewolucji praw i osiągnięć kobiet w edukacji na poziomie krajowym i lokalnym. Umożliwia to spojrzenie na lokalną historię z szerszej perspektywy. Uczestnicy mogą rozwiązać quiz indywidualnie lub stworzyć zespoły (maksymalnie 4 osoby z jednym telefonem).

Po quizie nie krępuj się zapytać uczestników o najbardziej zaskakujące lub interesujące informacje, które odkryli. Możesz także przedyskutować wnioski z uczestnikami.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Notatki

- Pamiętaj, że Marie Popelin zostanie wspomniana później (na przystanku Mundaneum). Dodatkowe informacje na jej temat znajdziesz na stronie RTBF.

Pytania do przemyśleń

- Czy dostęp do edukacji oznacza równe szanse?
- Czy sądzisz, że instytucje ulegają zmianom, gdy zmieniają się osoby je prowadzące? Dlaczego tak lub dlaczego nie?
- Między rokiem 1837 (założenie szkoły inżynierskiej) a 1945 (pierwsza kobieta inżynier w Mons) upłynęło ponad 100 lat.
- Co ta długa zwłoka mówi nam o przebiegu zmian społecznych?
- Jakie niewidoczne przeszkody mogą wciąż występować w obszarze edukacji?

Przystanek 5: Sztuka uliczna na Rue des Fripiers, Rue de Coupe oraz Marché aux Herbes

Wskazówki

- El Dorado (2 min): Wróćcie na miejsce, niech uczestnicy odnajdą dzieło „El Dorado” na podstawie wskazówki. Omówcie w grupie pytania z kroku 1 i uzupełnijcie je o poniższe informacje.
- Przejście i rynkowy mural (1,5 min): Idąc dalej, zwróćcie uwagę na murale po drodze i po obu stronach Place du Marché aux Herbes. Ponownie omówcie pytania z kroku 1, dodając podane niżej szczegóły dotyczące muralu na placu.
- Krok 3 (2 min): Uczestnicy odpowiadają na pytania z kroku 3 – razem lub w podgrupie 3–4 osób przy większej frekwencji.
- Krok 4 (wyzwanie): Grupy 3–4 osobowe mają 1 minutę na zadanie kreatywne i po 20 sekund na prezentację pomysłu.

Notatki

- Mural 1 – Eldorado Autor: Duek Glez (2019)
- Zainspirowane kulturą Meksyku:
- Kobiety są uważane za opiekunki rodziny.
- Związany z naturą i duchowością, z świętym ptakiem kwezalem.
- Kobieta stanowi punkt zbiegu wszystkich elementów natury.
- Kobieta ukazuje się jako piękna, symboliczna, dająca życie.
- Mural 2: „Prawdziwa historia” stworzony przez Calvina Dussarta i Charlesa Myncke (2015) - Zobacz opis w ulotce

MATERIAŁY POMOCNICZE

Przystanek 6: Sklep Artefakt

Wskazówki

Starajcie się wcześniej zlokalizować sklep i upewnijcie się, że uczestnicy wiedzą, o którym logo mówimy.

To zatrzymanie porusza temat integracji społeczności LGBTQI+. Jest to prawdopodobnie najbardziej kontrowersyjny temat. Może on wywołać różnorodne opinie lub osobiste doświadczenia. Zachęcaj do słuchania z szacunkiem i przypominaj uczestnikom, że celem jest zrozumienie różnych perspektyw, a nie dyskutowanie o czyjejkolwiek tożsamości lub prawach. Unikaj założeń dotyczących tożsamości lub doświadczeń uczestników i delikatnie przekieruj wszelkie obraźliwe lub dyskryminujące komentarze. Pozwól uczestnikom odejść, jeśli nie chcą się wypowiadać.

Jeśli chcesz posunąć się naprzód i jest to zgodne z Twoją grupą, ten przystanek może stanowić okazję do wprowadzenia koncepcji „interseksjonalności”.

Notatki

Aby zgłębić koncepcję interseksjonalności, warto przytoczyć przykłady takie jak Eliane Morissens (lokalna nauczycielka i aktywistka z Belgii, która utraciła pracę w szkole po tym, jak publicznie zadeklarowała, że odmówiono jej awansu z powodu jej orientacji lesbijskiej) oraz Joëlle Kapompole (pierwsza czarnoskóra senator w Belgii, pochodząca z Mons i wychowana w regionie Borinage). Dodatkowe informacje można znaleźć w linkach.

Przystanek 7: Wielki Rynek

Wskazówki

W grupach 2-3 osobowych uczestnicy oglądają film o „Doudou” i naciskają przycisk za każdym razem, gdy film się zatrzyma, aby stopniowo odkrywać rolę kobiet w lokalnym folklorze.

W trakcie wyzwania zachęć uczestników do pozostania w zasięgu wzroku z Wielkiego Placu. Możesz również rozważyć wspólne przejście wokół i udzielenie im wskazówek.

Notatki

Więcej informacji o „Doudou” można znaleźć na przystanku 1. Tutaj skoncentrujemy się szczególnie na „Combat du Lumeçon”.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Rozwiązania

Jedno z dzieł street artu znajduje się pomiędzy „La Maison des Brasseurs” a „Le Verde”, w wąskiej uliczce. Można tam zobaczyć Chinchinów (1), Białego Człowieka (2) oraz Diabła (3).

Drugie z nich to dwie poręcze przed budynkiem Urzędu Miejskiego, ukazujące Świętego Jerzego (4) oraz Smoka (5).

Razem: 5

Pytania do przemyśleń

- Tradycja przeszła wiele ewolucji. Dlaczego zmiana równowagi płci jest tak trudna? Jeśli to rola, dlaczego płęć ma znaczenie?
- Dlaczego niektóre role są celebrowane, a inne pozostają w cieniu?
- Czy tradycja może się rozwijać, nie zatracając swojej tożsamości?
- Kto powinien podejmować decyzje dotyczące przyszłości tradycji: społeczność, młodzież, instytucje lokalne, instytucje międzynarodowe...?

Przystanek 8: ulica Marguerite Bervoets

Wskazówki

W grupach składających się z 3-4 osób uczestnicy badają historię Marguerite Bervoets, przyjmując jej rolę poprzez aktywność cyfrową. Na każdym etapie zachęcaj ich do dyskusji na temat tego, co by zrobili, zanim sprawdzą, co naprawdę miało miejsce.

Jeżeli chcesz, możesz na głos przeczytać fragmenty jej listów zawarte w rozdziale 4 tej aktywności.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Notatki

Aby uzyskać więcej informacji na temat życia Marguerite Bervoets, odwiedź stronę internetową Belgium WW2. Możesz także obejrzeć film dokumentalny „Résistantes” dostępny na YouTube.

Pytania do przemyśleń

- Jak dzisiaj wygląda „opór”?
- Czy kobiety dzisiaj napotykały wyzwania, które wymagają jakiegokolwiek formy oporu?
- W jaki sposób społeczeństwo może skuteczniej docenić i uhonorować kobiety, które obecnie zmieniają świat na lepsze, tak jak teraz honoruje się Marguerite Bervoets?

Przystanek 9: Kaplica Skazanych, Ogród Prezydenta

Wskazówki

Uczestnicy są zachęceni do zapoznania się z nagraniem audio przedstawiającym historię Marguerite Tiste. Aby w pełni doświadczyć treści, sugerujemy, aby każdy uczestnik odsłuchał go na słuchawkach (1 lub 2 uczestników na telefon). Możesz najpierw zatrzymać się przy kaplicy, a następnie udać się w stronę Wielkiego Placu, słuchając nagrania. Rozpocznij spacer 2-3 minuty po rozpoczęciu nagrania.

Ta opowieść może oddziaływać na uczestników na różne sposoby, w tym na tych, którzy są świadomi historycznych lub współczesnych prześladowań opartych na przekonaniach lub stereotypach. Zachęcaj do pełnej szacunku dyskusji, skoncentrowanej na kontekście historycznym oraz mechanizmach strachu, uprzedzeń i wykluczenia. Unikaj sensacyjnego przedstawiania przemocy i pozwól uczestnikom zdecydować, czy chcą podzielić się osobistymi refleksjami.

Notatki

Inspiracją do tego nagrania audio był podcast „Marguerite Tiste - L'Heure H” emitowany przez stację RTBF, który dostępny jest [tutaj](#).

Pytania do przemyśleń

- Dlaczego w ciągu historii kobiety były szczególnie narażone na oskarżenia o czary?
- Gdybyś żył w czasach procesów czarownic w Mons, czy miałbyś odwagę bronić Marguerite Tiste?
- W jaki sposób lęk społeczny może prowadzić do niesprawiedliwości wobec określonych grup?
- Jak możemy zabezpieczyć ludzi przed niesprawiedliwością spowodowaną strachem i uprzedzeniami w dzisiejszym społeczeństwie?

MATERIAŁY POMOCNICZE

Przystanek 10: ARTS², 7 rue de Nimy

Wskazówki

Pozwól uczestnikom najpierw zapoznać się z historią Cecile Douard. Następnie, w celu przeprowadzenia ćwiczenia, upewnij się, że każdy ma kartkę papieru, coś twardego do podłożenia oraz flamastry lub kredki. W przypadku małej grupy możesz użyć jednego telefonu do odtworzenia audiodeskrypcji dla wszystkich uczestników. Możesz również poprosić uczestników o utworzenie mniejszych grup, w których każda będzie miała jeden telefon. Zachęć ich, aby odsłonili obraz dopiero na końcu, po wysłuchaniu całego opisu. Skłaniaj ich do porównania swoich rysunków – może to być całkiem zabawne.

Notatki

- Niektóre znane obrazy Cécile Douard: La Hiercheuse (1896), Femme du Borinage (1890), Le Terril (1898), Les Glaneuses (1895)
- Cecile Douard również namalowała Grand Place.
- Krótki film podsumowujący życie Cecile Douard dostępny jest na telemb.be.
- Istnieje także film z l'Artothèque, który zawiera opis dzieła „Les Glaneuses”.

Pytania do przemyśleń

- Dziś kobiety stanowią przeważającą część studentów kierunków artystycznych, ale są w mniejszości wśród artystów prezentujących swoje prace w muzeach. Jak myślisz, dlaczego ta różnica wciąż się utrzymuje?
- Cécile Douard malowała kobiety z Borinage w czasach, gdy nikt inny tego nie czynił. Kim są „niewidzialni ludzie” w naszym współczesnym społeczeństwie, których sztuka i media wciąż nie potrafią ukazać?

MATERIAŁY POMOCNICZE

Przystanek 11: Mundaneum

Wskazówki

Po zakończeniu wycieczki warto poświęcić chwilę na zwiedzanie głównego piętra Mundaneum (wstęp bezpłatny).

Notatki

- Główne informacje na temat Mundaneum oraz jego historii można znaleźć na stronie internetowej w sekcji dotyczącej osi czasu.
- Léonie wywodziła się z rodziny burżuazyjnej. Dzięki temu miała coś, czego większość kobiet w tamtych czasach po prostu nie posiadała: wolność. Dysponowała czasem na czytanie, pisanie i walkę o swoje przekonania.
- Jej głównym celem była równość. Walczyła o „powszechne prawo wyborcze dla wszystkich”. Zostało ono uchwalone w 1948 roku i weszło w życie w 1949 roku, zaledwie kilka miesięcy po jej śmierci. Dlatego nigdy nie oddała głosu.
- 1921: Została założona partia polityczna „Parti des femmes Belges”, której działalność skupiała się nie tylko na kobietach, ale również na ogólnych celach społecznych.
- Osoby przygotowujące arkusze informacyjne były wolontariuszami, a większość z nich to kobiety.

Pytania do przemyśleń

- Jeśli wiedza i informacje kształtują społeczeństwo, to kto powinien ponosić odpowiedzialność za ich tworzenie i udostępnianie dzisiaj?
- Czy sądzisz, że dzielenie się wiedzą w Internecie może stanowić formę zaangażowania obywatelskiego? Dlaczego tak, a dlaczego nie?
- Gdybyś miał stworzyć stronę Wikipedii o kobiecie z Mons lub z twojego miasta, kto by to była i dlaczego?

MATERIAŁY POMOCNICZE

Po wycieczce

Całkowity czas trwania: 15 minut na podsumowanie.

Cel: Pomóż uczestnikom przemyśleć to, co odkryli podczas wycieczki i połączyć historię Mons z współczesnymi wyzwaniami miejskimi i obywatelskimi. Zachęcaj do krytycznego myślenia o dziedzictwie kulturowym, reprezentacji w przestrzeni publicznej oraz wspólnej odpowiedzialności mieszkańców za kształtowanie włączających miast.

1) Podsumowanie w grupie (15 min)

Uczestnicy zbierają się w kręgu lub w małych grupach, aby podsumować wycieczkę.

Możesz zadać następujące pytania:

- O czym dowiedzieliście się dzisiaj, a o czym nie wiedzieliście wcześniej?
- Która postać kobieca lub historia zapadła Wam najbardziej w pamięć? Dlaczego?
- Czy cokolwiek Was zaskoczyło podczas spaceru?
- Czy to doświadczenie zmieniło Wasze spojrzenie na miasto?
- Czyich historii nadal brakuje dzisiaj w przestrzeni publicznej?
- Który punkt wycieczki dał Wam najbardziej do myślenia?

Zachęć uczestników do połączenia dawnych zmagania z obecnymi dyskusjami (widoczność, równość, pamięć, reprezentacja).

2) Zadanie refleksyjne (czas elastyczny)

Jeśli chcesz, możesz powrócić do niektórych pytań refleksyjnych zawartych w tym materiale pomocniczym. W zależności od wielkości grupy możecie:

- Omówić je na forum całej grupy.
- Omówić je w małych grupach.
- Przeprowadzić ćwiczenie metodą „galerii”: umieść po jednym pytaniu na poszczególnych arkuszach papieru. Uczestnicy pracują w małych grupach, dopisują swoje odpowiedzi, a następnie przechodzą do kolejnego arkusza, rozwijać pomysły innych. Na koniec przeprowadźcie wspólne podsumowanie na forum.

3) Zadanie kreatywne (czas elastyczny)

Podziel uczestników na małe grupy (3–4 osoby). Poproś ich o znalezienie ważnej postaci kobiecej z ich miejscowości, zebranie informacji na jej temat oraz stworzenie lub dopracowanie jej biogramu na Wikipedii.

Ta aktywność może stanowić pierwszy krok w stronę wstępnych badań (researchu), zanim zaprosisz uczestników do stworzenia własnej wycieczki po dziedzictwie kulturowym.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Idąc krok dalej: Aby zgłębić temat relacji między kobietami a przestrzenią miejską, warto zapoznać się z działalnością organizacji „L’architecture qui dégenre” w Brukseli. Ich projekty zachęcają do spojrzenia na przestrzeń publiczną z perspektywy płci, stawiając pytania o to, kto czuje się w niej reprezentowany, kto wykluczony i z jakiego powodu. Na ich stronie internetowej można również znaleźć bogatą bibliografię, idealną do dalszej lektury.

Przykład: Możecie udać się na Place du Parc i poprosić uczestników o uważną obserwację: Jak ten sam teren jest doświadczany przez mężczyzn, a jak przez kobiety? Warto zwrócić uwagę na następujące elementy: pomniki (dwa z nich przedstawiają postacie kobiet z odsłoniętym biustem), boisko do koszykówki (często silniej powiązane z konkretną płcią niż inne obiekty sportowe), oświetlenie, poczucie bezpieczeństwa i niewielką obecność kobiet wieczorami czy brak publicznych toalet... Na koniec poproś uczestników, aby wyobrazili sobie, jak można by przeprojektować tę przestrzeń, by stała się bardziej włączająca i przyjazna dla wszystkich.

Referencje

- Dom Pamięci. Czarne Siostry. <http://www.mmemoire.be/la-maison-de-la-memoire/notre-projet/les-soeurs-noires/>
- RTBF. Opowieść o Marie Popelin. <https://www.rtb.be/article/retour-sur-le-combat-de-marie-popelin-figure-marquante-du-feminisme-belge-9985714>
- Architektura, która kwestionuje płeć. Bibliografia. <https://drive.google.com/file/d/1rTQRbZNbkbaOqiBPmNRfpMR4SXSLFKt8/view>
- Federacja Walonia-Bruksela. Książę Mons (Le Doudou). <https://patrimoineculturel.cfwb.be/patrimoines-en-fwbp/pci-recherche/pcidetails/fwbpcci-fiche/la-ducasse-de-mons/>
- Sonuma. Archiwum: Éliane Morissens. <https://www.sonuma.be/archive/tvf-magazine-7802>
- Wywiad z Joëlle Kapompole <https://www.youtube.com/watch?v=G2h-oSm0GIg>
- Belgia II wojna światowa. Małgorzata Bervoets. <https://www.belgiumwwii.be/belgique-en-guerre/personnes/bervoets-marguerite.html>
- YouTube. Resisters – Dokumentalny film z udziałem Marguerite Bervoets. https://www.youtube.com/watch?v=HwDitA_LbBU
- YouTube. L'Heure H: Historia Marguerite Tiste. https://www.youtube.com/watch?v=UIm_IJCmY9w
- YouTube. Zbieracze – Cécile Douard. <https://www.youtube.com/watch?v=evQ1zIK3haI>
- TélémB. Cécile Douard: Najbardziej znana malarka XIX wieku. <https://www.telemb.be/emission/archives/quartiers-dhistoires-cecile-douard-lartiste-peintre-la-plus-remarquable-du-xixe-siecle/1414>
- Mundaneum. Historia Mundaneum. <https://mundaneum.org/pl/mundaneum/historia/>